

DIGITALISERINGS- OG FORVALTNINGSDEPARTEMENTET (DFD)

Postboks 8004 Dep
0030 OSLO**Høringssvar NOU 2024:14 Med lov skal data deles**

NTNU takker for muligheten til å gi en høringsuttalelse om en helhetlig regulering av viderebruk av offentlig informasjon (data). NTNU ser at utvalgets forslag til ny datadelingslov er i tråd med NTNUs ambisjoner om å styrke og fremme deling av data. Lovendringene har konsekvenser for NTNU både juridisk, forvaltnings- og ressursmessig, og kan gjøre mer data tilgjengelig for forskning. NTNUs forskningsmiljøer ønsker tilgang til forvaltningsdata for forskningsformål, og imøteser enklere tilgang til delte data. NTNU som forvaltningsorgan må dermed også gjøre endringer i hvordan organisasjonen gjør egne metadata og datasett tilgjengelig for både forskning, eksterne aktører og egen utvikling og analyse.

Om tilsyn

NTNU mener utvalgets drøfting rundt tilsynsmyndighet er god. Generelt mener NTNU det er et godt prinsipp å ikke lage nye enheter dersom det ikke er strengt nødvendig, og det kan være mer fruktbart å se på muligheten for å utvide mandatet hos eksisterende tilsynsorgan(er). Vi foreslår å utrede om det finnes statlige organer som er egnet for å eie og forvalte tilsynsmyndigheten.

Det er viktig at et tilsyn blir en driver for ønsket utvikling både internt og på tvers av organisasjoner. NTNU ønsker å videreutvikle kompetanse på deling av data, lære av andre og finne praktiske løsninger i fellesskap. Som utvalget påpeker vil alternativene for tilsynspraksis skissert i utredningen gi ulike konsekvenser, og NTNU støtter forslaget om å jobbe videre for å finne den beste løsningen.

§ 5. Krav om formater ved tilgjengeliggjøring av data

Utvalget skisserer to alternative formuleringer til fjerde ledd. NTNU støtter forslaget som eksplisitt viser til prinsippene om «open by default» og «open by design», slik dette er foreslått av Austlid, Broomfield, Bygrave, Kielland og Nyrud:

Postadresse
Postboks 8900
7491 TRONDHEIMOrg.nr. 974 767 880
E-post:
postmottak@ntnu.no
<http://www.ntnu.no>

Besøksadresse

Telefon
+47 73 59 50 00Saksbehandler
Maya Sol Sørgård

Tlf: +47

All korrespondanse som inngår i saksbehandling skal adresseres til saksbehandlende enhet ved NTNU og ikke direkte til enkeltpersoner. Ved henvendelse vennligst oppgi referanse.

(4) I tråd med prinsippene om innebygd åpenhet og åpenhet som standardinnstilling skal offentlige virksomheter ved anskaffelser og ved design av egne systemer sørge for løsninger som letter deling av data for økt viderebruk.

NTNU tolker denne formuleringen som en tydeligere ambisjon, og mener det kan bidra til ekstra drakraft for å oppnå åpenhet i praksis. Selv om begrepene per i dag ikke er entydig definert og konkretisert i denne konteksten, er NTNU enige i vurderingen av at slike begreper vil utvikle seg over tid. Formuleringene i datadelingsloven gir fortsatt en betydelig grad av frihet til å vurdere hvilke data som skal deles, uten at det går på akkord med essensielle hensyn til sikkerhet og personvern. Det er samtidig viktig at dette ikke blir en frihet til å la være å dele når organisasjonen velger tekniske løsninger og jobber med å utvikle egen praksis. Vi mener. Vi mener formuleringene «open by design» og «open by default» best legger til rette for bevisstgjøring og god planlegging.

§ 6. Krav til oversikt over, og publisering av data og metadata

Gode metadata er en forutsetning for gjenbruk av alle typer datasett, både fra forskning og forvaltning. NTNU er positive til at det utvikles og brukes standarder for både data og metadata. Vi forventer kravene blir utformet slik at de bidrar til forbedret tilgjengelighet og kvalitet, inkludert det som allerede er publisert gjennom data.norge.

NTNU mener det generelt vil være nødvendig å videreutvikle allerede eksisterende infrastruktur for tilgjengeliggjøring av data og metadata. Det er sentralt å ha mest mulig effektive felles løsninger, særlig hvis vi blir pålagt å bruke konkret infrastruktur. For eksempel bør data.norge.no automatisk høste metadata fra andre kilder hvor data allerede er publisert (slik som forskningsdata-arkiv). En slik praksis vil også bidra til å understøtte [virksomhetsarkitektur-prinsippene for digitalisering av offentlig sektor](https://www.digdir.no/digital-samhandling/overordnede-arkitekturprinsipper/1065) (<https://www.digdir.no/digital-samhandling/overordnede-arkitekturprinsipper/1065>).

Det finnes allerede internasjonale standarder for både forsknings- og forvaltningsdata, og vi ønsker å løfte spørsmålet om det vil være hensiktsmessig å erstatte disse med egne nasjonale standarder.

FAIR-prinsippene for forskningsdata kan med fordel være styrende også for data med annet opphav enn forskning.

NTNU ber om at det videre arbeidet bidrar til samordning av ulike tilsvarende prosesser, for eksempel i regi av KUDAF. Programmet har blant annet et juridisk forum som NTNU antar vil være en ressurs i avklaringer innenfor vår sektor, også for å vurdere konsekvenser av datadelingsloven. NTNU ønsker at departementene i det videre jobber for å se ulike sektorspesifikke tiltak i sammenheng.

§ 14. Nasjonalt prioriteringsråd for deling og viderebruk av data fra offentlig virksomhet

NTNU støtter planen om et nasjonalt prioriteringsråd, og mener det er viktig at perspektiver fra både forskningsvirksomhet og offentlig forvaltning er representert og ivarettatt i dette arbeidet.

Forskningsfeltet har i utgangspunktet god kompetanse på sikker datadeling, og prioriteringsrådets arbeid kan understøtte en positiv utvikling av delingskultur. NTNU sitter potensielt på store mengder offentlige data som per i dag ikke er delt slik datadelingsloven beskriver. Som utredningen også

peker på, vil tilrettelegging og deling av datasett medføre en betydelig innsats og økonomisk kostnad. Vi ber derfor om at kriterier for prioritering gir rom for kost-nytte-vurdering, og at datasett som har bred offentlig interesse eller stort potensiale for gjenbruk prioriteres.

Andre innspill

Kvalitetsvurdering av datasett

Etter som målet med deling ikke bare er mer deling, men muliggjøring av hensiktsmessig viderebruk av data, er det nødvendig å sette krav til kvaliteten på dataene som deles. NTNU ønsker en felles nasjonal praksis for vurdering og kvalitetsmerking av datasett.

En slik standard bør utvikles i tråd med eksisterende internasjonale rammeverk. Ett eksempel er arbeidet med utvikling av referansearkitektur for høyere utdanning (HERM) der NTNU deltar via EUNIS-nettverket.

Lovendringene setter også ytterligere fokus på kravet om «orden i eget hus» og behov for oversikt over egne data. NTNU noterer også kravet om å utvikle APIer for tilgang til virksomhetens data, men vil trenge tid til å vurdere både hvilke data det vil være hensiktsmessig å gi tilgang til, sikkerhetsrisiko knyttet til deling, hva kostnaden vil være, og hvordan vi skal prioritere og realisere dette i praksis. *Nasjonalt ressurscenter for deling og gjenbruk av data* (Digdir) blir en viktig ressurs for oss i dette arbeidet.

Datadeling i forskning og forvaltning

Forskningsmiljøene ved NTNU er særlig opptatt av at rammer og forventninger til deling av forskningsdata blir tydelige og forutsigbare. Forskningsmiljøene har også i dag en omfattende bruk av delte datasett fra både andre forskningsinstitusjoner, private kilder og offentlig forvaltning. Fra et brukerperspektiv er det viktig at data blir gjenbrukbare, både gjennom at kvaliteten på metadata er god nok, og at det ikke blir unødvendig tidkrevende å få tilgang til data. Det oppleves som positivt at regelverket for deling av data tydeliggjøres.

NTNU mener det er særlig behov for avklaring av forholdet mellom datadelingslovens fokus på «høyverdi datasett» og forskningsdata. NTNU har en forståelse av at kravet til deling i datadelingsloven kun omfatter forskningsdata som allerede er offentligjort/publisert i interne dataarkiv (repositorier). Det er imidlertid uklart for NTNU om også upubliserte forskningsdata kan bli definert som «høyverdi datasett».

Forskningsdata og forvaltningsdata må også i noen grad må behandles ulikt, da de oppstår og forvaltes under forskjellige premisser. Dette kan innebære ulike standarder for metadata og interoperabilitet, samt ulike hensyn og vurderinger ved deling og tilgjengeliggjøring. Selv om det kan være mye overlapp i kompetansebehov og felles infrastruktur for tilgjengeliggjøring, er det også nødvendig å ta hensyn til at deling og forvaltning av forskningsdata er tett knyttet opp mot internasjonale praksiser og standarder. Det er derfor viktig med fleksibilitet i kravene for å imøtekomme ulike behov.

Avslutning

For NTNU vil lovendringene beskrevet i NOU'en innebære en styrket profesjonalisering av deling av både forsknings- og forvaltningsdata. Dette stiller krav til oss som universitet, både i form av ressursinnsats og praktisk omstilling på flere områder, som vi vil jobbe videre for å følge opp internt. NTNU ønsker å bidra konstruktivt for å fremme åpenhet og delingskultur på tvers av UH-sektoren spesielt og offentlig sektor generelt. Likevel er det nødvendig å påpeke at vår kapasitet til å følge opp er begrenset grunnet kutt i bevilgninger. Samfunnet kan risikere å gå glipp av gevinster fordi offentlige aktører mangler kapasitet. Det videre arbeidet vil kunne påpeke eventuelle tilpasninger som blir viktige i norsk kontekst, og vi ser fram til at detaljering og presisering av regelverk kommer på høring.

Med hilsen

Tor Grande
rektor

I samsvar med fullmakt er dette dokumentet godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur

Kopi:

Rektor

Direktør organisasjon og infrastruktur

Avdeling for utvikling og virksomhetsstyring